

# NAFARROATIK ZEAR "MARTZILLA'RA"

Latxaga, gizon eta abade asmalari bat da, indar guztiak Euskalerrian bidetik, Jainkoa'ri askeneko arnasarrarte emon-gura dautsozenak.

Lizarran, bere etxean egiten doguz astero egun bi edo iru, eta esaten azten danean: "Paul! Martzillara joan bear dogu idaz -lantxo bat egitera"; nik beti erantzuten dautsot: berebillari giltza emon ez gero, bertan, bereala egon geinke.

Aurretik, beti arduratzen gara norekin egin gure alkar-izketa ori, eta beti aurkitzen dogu gizon / emakume arduradun bat erriaren berriak batzeko.

Martzilla'ra eldu gintzazenean, itxura makala emoten ebalako erritxo orrek: bai laster konturatu be zergaitik izan zan ori: kaleen izenetan "Principe de España. Plaza de España eta gudal-naguzien" izen larregi ikusi ta irakurri nebanean. Bildur askoren usaia susmatu egin neban, gure alkar-izketaren bitartez.

Martzilla, Ipanaldetik: Faltsez, Erriberri (Olite), Azkoien (Peralta); Ekialdetik: Kaparrotso eta Bardenas reales; Mendebaletik: Azkoien eta Funes; eta Egoaldetik: Milagro. Kadreita eta Baltierra inguratzen dabe. Ogeita bat, ogeita amabigaz kilometru karratuak daukaz ta bi-milla ta bosteun bizilagun. Bere Ipar-Ekialdetik etorrita, Ipar-mendebaletik Aragoi ibaiak busti egiten dituz beren lurak. Nekazaritzatik bizi dira geien, baiña badaukaz ere garrantzi aundiko azukretegi ta barazkigintza (fábrica de conservas) lan-tokiak.

Erri langillea da!, naizta erriaren itxura antxiñako denboran geratuta duala eman. XV Mendeko gaztelu gotiko aundi tar dauka (ez ondo zainduta) erri erdian, beren ur-inguratzen dautson obirekin, eta Foruak, Leengo Alpontso Gudalari erregeak emon eutsozan.

Eldu giñanean, Ingles andereñoa dan Roke tar Mari Jose itxaroten euki gendun eta beren etxera eroan ginduzan gure alkar-izketarako. Beren aita Roke eta Leza'tar Reinaldo eta beren senarra Landibar'tar Agustín'en aurkezpena eginda, Latxaga itaunak egiten asi zan:

—Badaukazue txistularirik erri ontan?  
Ez! Albokariak (dulzaiueros).

Dantza talderik bai?  
Bai!. orain lau urtetik onantza inguru.

— Badauka erri onek Euskal arimarik?  
Bai! Napar amorratu garela kontuan euki ez gero.

—Nor da dantza-taldearen arduraduna?  
Muskari'ko (Tudela) mutil gazte bat, Kastella -

nos'tar Iñigo ain zuzen. Joandako neguan erakundeko beste lagunakaz dantzari-eguna antolatu ebana.

—Erriko kultur-maillan nola konpontzen zarete?

Badago elkarte bat: "sociedad de amigos del castillo" izendatzen dana. Eta beren buru, Bilbon bizi dan kazetaria: Kanbra'tar Jose Maria dana. Eurak dira emengo jaiak antolatzen dabezanak.

— Badago ardura Euskeragaitik erri onetan?

Bai!, baiña indar gitxi daukagu azkeneko lege madarikatu orren bidez. Gu guztiok Naparrak gara eta bardiñak izan bear genuke, baiña lege orren bidez, bigarren edo irugarren maillan kokatuta gaude erriberakoak.

—Murtxante'ko Ullate eta Gil'tar Dionisio ezagutu zenduen?

(Aitak): bai! eta beren emaztea ere, Torrens eta Kaballero tar Felipa. Arrizubieta apaiza ere bai, Mesa Santua Euskeraz emoten ebana. Felipe, ondo baiño obeto irakatsi egiten eban, eta Irujo tar Manuel ekin ibiltan zan, mitiñak emoten gerra aurretik.

—Zenbat kanpotar daude Martzillan?

Zubia egin zanen orduan mordozka bat etorri ziran, eta azukre lantegiagaz ainbeste. Gaur egun, zortzireun izango dira guztiz, danak Ekuador eta Marroko tarrak.

— Zenbat aur dabiltz ikastetxean?

Berreun inguru bat, eta Euskaraz ikasten larogei-larogeta amar. Euskeraz "A" eredia bakarrik daukagu eta danoentzat andereño bakarra, urte guztietan aldatzen dana. Olan, ez dago sustrai aundirik aurrerantza benetan joateko. Gaiñera, ez dira ondo ikusiak talde batzuen aldetik. Dana dala, gu oso arduratuta gaude Euskara eta euskal izaera gaitik.

Ikusten dan lez, zeozer dago izartzen Martzillan ere, eta zorionekoa da! Baina goien esan doten lez, laguntza apur bat geiago bear dabe, dagozan zillotik urten dagian.

"ETA ORI, EUSKALDUN GUZTIEN ARDURAN SARTZEN DAN GAUZA DA!"

ATUTXA'tar Paul  
Zornotzan 2.000'an azaroko 12'an